

МИТНА ЛОГІСТИКА: ОПТИМІЗАЦІЯ РУХУ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ КОРДОН

Блеянюк Марина Євгенівна

бакалавр,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Науковий керівник: Іщук Юлія Анатоліївна

доцент кафедри міжнародних економічних відносин,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

У глобалізованих умовах ефективна митна логістика є важливим чинником розвитку зовнішньоекономічної діяльності України. Від митних процедур залежать швидкість переміщення товарів, витрати бізнесу та конкурентоспроможність економіки. Попри цифровізацію, в Україні залишаються проблеми бюрократії, затримок, недостатньої автоматизації та слабкої інтеграції з інформаційними системами ЄС.

М.Б. Чернецький вважає що, митна логістика – це бізнес-операція з обслуговування, в якій оператор, за погодженням з митницею, здійснює процес просторового переміщення товарів, що ввозяться в країну, без проходження формальностей щодо сплати податків від місця постачання до місця попиту [6, с. 124].

Джерелом митних логістичних товарів можуть бути вітчизняні товари, які користуються податковими знижками, або іноземні товари з-за кордону, які користуються перевагами митних товарів і без сертифікатів. На шляху вгору товари можуть потрапляти на внутрішній ринок після оподаткування або транспортуватися в інші країни.

Бондова логістика є вузлом перетину міжнародної та внутрішньої логістики, середовищем, що з'єднує закордонні місця сировини, міжнародні місця продажу, місця внутрішнього виробництва та місця споживання. Послуги з доданою вартістю дорівнюють одному продукту, і це неминучий продукт сучасної логістичної галузі відповідно до розвитку глобальної економічної інтеграції.

Як міст, що з'єднує міжнародну та внутрішню логістику, митна логістика може задовольнити подвійні потреби міжнародного та внутрішнього ринків, а також значно збагатити та прискорити розвиток логістичної галузі.

Основні напрями оптимізації руху товарів через митний кордон:

- впровадження сучасних технологій у митне оформлення;
- розвиток інформаційної системи митниці;
- посилення взаємодії між учасниками митного процесу;
- впровадження реформ в митній сфері.

Розвиток митної логістики в Україні має стратегічне значення для реалізації потенціалу країни як транзитної держави між Європою та Азією. Одним із ключових напрямів удосконалення митної системи є гармонізація українського законодавства з нормами Європейського Союзу. Україна вже запровадила низку ініціатив, спрямованих на спрощення руху товарів через кордон, серед яких – електронна черга на пропускних пунктах, цифрові сервіси Державної митної служби та розширення співпраці з європейськими митними інформаційними системами.

Крім того, важливим аспектом є логістична інфраструктура – якість доріг, пунктів пропуску, складів тимчасового зберігання та транспортно-логістичних хабів. Інвестиції в модернізацію цих елементів дозволять скоротити затримки на кордоні та забезпечити більш ефективний рух товарів. У майбутньому ключову роль відіграватимуть цифрові технології – блокчейн, аналітика великих даних та штучний інтелект, які забезпечать прозорість і передбачуваність у митних процесах.

Протягом останнього десятиліття в Україні спостерігається поступове зростання обсягів зовнішньої торгівлі. Водночас середній час проходження митного контролю залишається високим у порівнянні з країнами ЄС. На рисунках нижче подано динаміку експорту та імпорту товарів України за 2015–2024 рр., а також середній час проходження митних процедур.

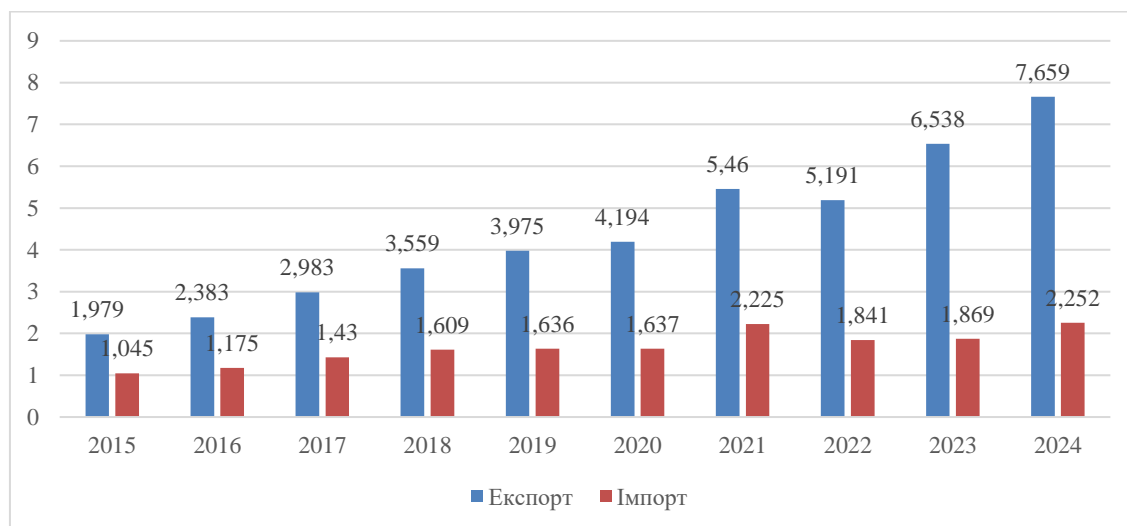

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту України 2015–2024 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі [4]

Рисунок 1 відображає складну економічну траєкторію, яка чутко реагувала на зовнішні шоки. Спостерігається чіткий тривалий період стабільного зростання обох показників до 2021 року включно, що відображало інтеграцію України у світові ринки та розвиток

внутрішнього виробництва. Проте 2022 рік став точкою різкого структурного розриву: вторгнення призвело до катастрофічного обвалу як експорту (майже втричі), так і імпорту, порушивши логістичні ланцюги, виробничі потужності та доступ до ключових морських портів. Наступні роки (2023–2024) зафіксували поступове, але асиметричне відновлення. Імпорт відновлювався швидшими темпами, ніж експорт, що обумовлено критичною потребою у відновленні економіки, імпорті енергоносіїв, техніки та товарів першої необхідності. Як наслідок, торговельний баланс України упродовж усього періоду, особливо після 2022 року, характеризується стійким та значним дефіцитом. Ця динаміка ілюструє глибоку залежність української економіки від зовнішніх факторів та її вразливість до геополітичних ризиків, а також складність відбудови експортного потенціалу в умовах продовження війни.

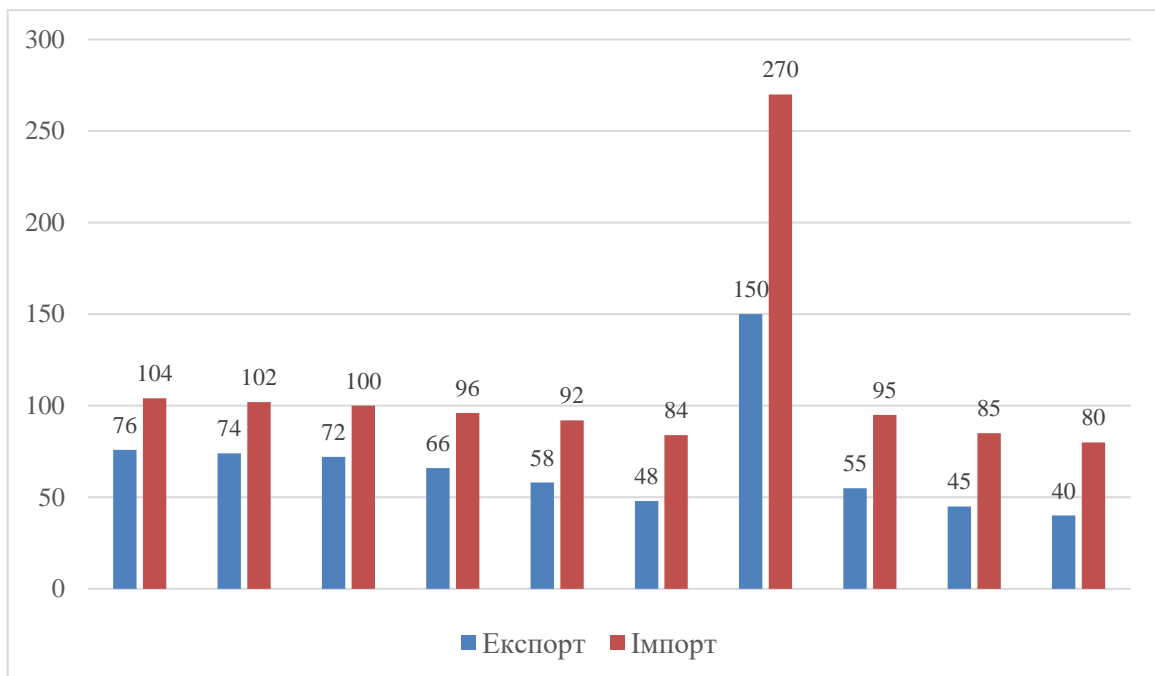

Рис. 2. Середній час проходження митних процедур в Україні 2015–2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [3; 5; 11]

Рисунок 2 демонструє загальну тенденцію до скорочення середнього часу митного оформлення операцій експорту та імпорту у 2015–2024 роках, при цьому імпортні процедури традиційно є довшими. Найбільш критичний пік часу було зафіксовано у 2022 році (до 270 хв для імпорту) внаслідок логістичної кризи, спричиненої повномасштабною війною. Проте митна система продемонструвала швидку адаптацію, знизивши час оформлення експорту у 2024 році до мінімального значення (40 хвилин), що свідчить про підвищення її ефективності та прогрес у діджиталізації.

Висновок. Оптимізація митної логістики в Україні є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Зменшення часу проходження митних процедур, впровадження електронних сервісів та інтеграція з європейськими митними системами сприяють скороченню логістичних витрат та прискоренню міжнародної торгівлі. Перспективним напрямом подальших досліджень є використання технологій штучного інтелекту та блокчейну для моніторингу та автоматизації митних процесів.

Список використаних джерел:

1. DANTFUL. What is bonded logistics URL: <https://uk.dantful.com/what-is-bonded-logistics/> (дата звернення: 15.10.2025).
2. Чернецький М. Б. Розвиток інструментарію митної логістики щодо оптимізації руху товарів в торгівлі. *Наукові праці*. С. 39.
3. Державна митна служба України URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2025).
4. Мінфін. Експорт та імпорт України URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення: 15.10.2025).
5. Світовий банк. Doing Business – показники ефективності митного оформлення та логістики (2015–2023) URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення: 15.10.2025).
6. OECD. Trade Facilitation Indicators URL: <https://www.oecd.org/trade/> (дата звернення: 15.10.2025).
7. Мельник О. В. Митна логістика: сучасний стан та напрями вдосконалення в Україні. *Економічний вісник НТУ*. 2022.
8. Федоренко Л. І. Організаційно-економічний механізм удосконалення митних процедур в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021.
9. Європейська економічна комісія ООН. URL: <https://unesce.org/> (дата звернення: 15.10.2025).
10. Міністерство фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2025).
11. ЄБРР. Ukraine’s trade recovery requires faster customs, more stable rules URL: <https://www.ebrd.com/news/2024/ukraines-trade-recovery-requires-faster-customs-more-stable-rules-ebrd-says.html> (дата звернення: 15.10.2025).